

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 11246

DER MASMID

Hayyim Nahman Bialik

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ח. נ. ביאליק

דער מתמיד

איבערזעצט פון

י. י. שווארץ

דער מתמיד.

8095
②

דער מרזמיד

ס'איז דא נאך פערווארפענע יודישע שמעדמליך,
אין וועלכע עס רויכערט נאך, צאנקט אונזער ליכט ;
וואו נאָט האט אַ גליהענדע קויהל נאָך געלאָזען
וואָס גליהט דורך דעם אַש וואָס בעדעקט איהר געדיכט.
און וואו ניט וואו רויכערען ווי האַלאַוועשקעס
נשמות פערמאַטערטע, מיעדע, פערקלעמטע
וואָס טריקנען דארען וויא גראַז אין דעם מדבר
פערעלמערט אהן צייט, פון דאָס לעבען פערשעהמטע,
און ווען דו געהסט איינזאָם אין שמעדמיל ארויס
אין אַ זומערדיג ליכטיגע פראַכטיגע נאַכט :
שמיל סוד'ען זיך גרעזליך און שמערנדליך פינקלען,
און זיס וועהט אַ ווינטעל פער'חלום'ט, פערטראַכט ;
דאָן הערט זיך פון ווייטען אַ טרויעריגע שטימע
און ס'זעהען אַ שיינענדע ליכט דיינע אויגען
דארט ווייט דורך אַ פענסטער — עס וויעגט זיך אַ שאמען
אהער און אהין אין אַ השך בעצויגען ;
און ס'טראַגט זיך אַ נגון, אַ וויינענדער נגון,
וואָס געהמט אַן ביים האַרצען אין שטילקייט פון נאַכט :
דאָס זעהסטו אַ מתמיד וואָס האָט זיך אין תפיסה,

אין פינסמערע תפיסה, גומוויליג פערמאכט !

אַם דאַרט אין דאס הויז איז אַוועק ניט איין מאָג אַהם,
נור גאַנצע זעקס יאָהר זיינען דאַרמען פערפלוויגען ;
אַם דאַרט איז זיין יוגענד און קינדהייט פערלאָפּען,
פערלאָשען די ליכט פון די לויטערע אויגען.
קיין מאָג — נור זעכס יאָהר צייט ער האָט צו דעם ווינקעל
צום פינסמערען ווינקעל געווענדט זיין געזיכט ;
געזעהן פאַר זיך האָט ער אַ וואַנד נור און שפינוועכס
אַהן אַ ליכטיגען שמרצאהל, אַהן אַ אַבגלאַנץ פון ליכט.
זיין שמענדיגער הונגער, ניט שלאָפּען, זיין שוואַכקייט —
וואָס האט ביי דעם יונגעל דאָס אַלץ פאַר אַ וערטאָ ?
צו ווייס ער דען ניט ווי אַ מאָל פּלעגט מען לערנען ?
צו ווערט ניט ביי יודען אַ למדן געעהרט ?

עס זיינען זעכס יאָהרען פון קינדהייט און יוגענד
פערשוואַונדען אַהן לעבען אזוי ווי אַ שאַמען ;
אַזוי ווי זיי וואָלמען דאָס הויז ניט בעריהרט גאָר,
און גאָר ניט דעם ווינקעל פון יונגעל בעמראַמען.
אזוי ווי ס'וואָלט אונטער'ן וואַנד אויסגעגאַנגען
דאָס לעבען מיט גאָר זיינע ליידען און פריידען ;
און גלייך ווי די ערד וואָלט זיך ווינטער אין ווייסען
און זומער אין גרינען גאָר אויפהערען קליידען ;
גלייך די זון וואָלט זיך הינטערען פענסמער פערלאָשען
און ס'וואָלמען ניט וואַרמענד די שמרצאהלען געלויערט
זיך ברעקלענד צו ווישען די צווייגען פון דעמבע
וואָס שמעהט נעבען פענסמער פון הויז טיעף פערמרויערט ;

אזוי ס'וואלט קיין ליכטיגע נאכט ניט געווען גאר,
דער פריהלינג וואלט גוואלדיג צו זיך ניט געצויגען
און גלייך ס'וואלט דאס יונגעל גאר יונג ניט געוועזען —
אזוי זיינען גאנצע זעכס יאהרען פערפלויגען !

אין שמעהענד פערשימעלטען זומפ, אין ישיבה,
פאלט אויך ווען א נייעס אין פערלויף פון די יאהרען ;
עס האבען די בחורים אויך אין זיך הערצער
און צוויי מאל אין יאהר ווערט דער עולם צופאהרען
און ס'ווערט די ישיבה צוריהרט און צורודערט :
פיעל געהען אוועק, ס'קומען אנדערע צו —
פיעל ווארפען אוועק זייער טרויעריגעס לעבען
און לעבען צופריעדען, אהן דחקות, אין רוה.
און פיעלע בעזעצען ארום זיך אין דערפער
און עמען זיך „מעג“ — ווי עס פיהרט זיך ביי אידען
און ווייט פון דאס אויג פון דעם שמריינגען משגיח
בכבודיג לעבען זיי דארט און צופריעדען.
אויך טרעפט : מי טרייבט פיעלע ארויס פון ישיבה
זיי געהען אהיים מיט בזיונות, פערשוועכט ;
איינער — ווייל ר'פלעגט זיך מיט מיידליך פערבריינגען,
און דער שפיעלט אין קארטען אָב גאנצענע נעכט ;
דער דריטער — ווייל ס'האט איהם דער שמש געטראָפען
אום שבת זיך רויכערענד אַ פאַפּיראַס ;
דער האָט מיט אַ פּסול'ן כּוּך זיך בעהאלטען,
און דעם — ווייט מען סתם ניט פאר ווען און פאר וואָס.
אויך טרעפט, אַז מען קלייבט וועמען אויס פאר אַ חתן :
ער קריגט דאָן אַ דאָרפּס-מויד — אַ מויד גראָב און דיק.

אויך גיכט, אז עס ווערט ווער א רב אין א שטעדטיל —
א, וואויל איז דאס דעם וועמען ס'טרעפט אזא גליק!
נור איינער שמעהט אלץ צו זיין ארם צוגעשלאגען,
די מעשים, די יאהרען נור הינמער איהם פאלען;
און פאר איהם? פאר איהם שמעהט א וואנד ווי פון אייזען,
א דונקעלער ווינקעל אהן ליכט און אהן שמראהלען!

צייט ס'האט זיך דאס יונגעל אין ווינקעל פערקליבען
האט קיינער, קיין בחור, קיין פרוש געזעהן,
ניט בעמערקט האט דער שמש: אין וואסער צייט געהט ער
אזוי זיך צו רוחען, און קערט זיך אום ווען?
געוואוסט האבען נור פון דעריין: די לבנה,
דער פריהיגער מארגען, די פינסטערע נאכט;
די זונן האט איהם קיינמאל, קיינמאל ניט געזעהען
בעת זי שיטט מויענדער שמראהלען און לאכט.
בעגינען, ווען שווער איז נאך אונטער צושיידען
„פון בלויפארב ביו ווייס, פון א וואלף ביו א הונד“,
ווען ס'גלאנצען אין השך'דיג שמילקייט די שמערען
אין הימעל וואס האט זיך פערשפרייט הויך און רונד.
ווען ס'זיינען נאך אלע אין שלאף טיעף פערזונקען,
דאס קרעהען פון האהן טהוט זייער רוח אויך ניט שמערען
און איידער ס'ערוואכען גאטס-פארקטיגע אידען
צו דיענען דעם בורא, איהם לויבען און עהרען;
ווען ס'ווארט די נאטור צו ערוואכען צום לעבען
צום נייעם, און שווייגט זיס פער'כשוף'ט און שמיל
אזוי זי וואלט טרוימען איהר חלום דעם לעצטען
בעהאלטענדיג טיעף א געדאנק, א געפיהל

אין די פאלעס פון שווארצע, פון אמלעסנע קלייד ;
און שמיל און באזאכט טראגט זיך ערגעץ א ווינד ;
דאן וואכט אויף פון שלאף פון זיין קורצען דאס יונגעל
קליידט אן זיך און לויפט צו זיין ווינקעל געשווינד.
עס הערט נור דער זיסער דער גלעטענדער ווינדמעל
די טריט פון דעם יונגעל וואס געהט זיך זיין וועג ;
און שמערען נור זעהען איהם הויך אינ'ם הימעל,
אין הימעל אין טיעפען אהן שיער, אהן א ברעג.

דאן טרעפט, אז עס שפרינגט, מעשה שטן, אנטקעגען
א שטיפעריש ווינדמעל וואס ווארעמט און גלעס ;
ער גרייזעלט די פאות פון יונגעל מיט ליעבשאפט
און סוד'ט איהם זיס אויף זיין אויער און רעדט.
און שווער קלעפען צו זיך די ברעמען פון יונגעל
אזוי ווי זיי וואלמען געבעטען איהם שמיל :
„האָב, ברודער, רחמנות און לאז אונז נאָך רוהען,
דו האָסט אונז, אוי ברודער, געמאטערט צו פיעל !
דו האָסט אונז א זומער־מאָג לאנגען און שווערען
געמאטערט, געפייניגט ביו שפעט אין דער נאַכט ;
געה לייג זיך און מיר וועלען אויך זיך אויסרוהען ;
מיר זיינען פון ארבייט פון שווערע פערשוואַכט !“
נור ס'פיהרט פלוצלונג איבער די אויגען, דאָס יונגעל
זיין מאַגערע האַנד — און אַוועק דער געדאַנק !
און ס'הערען די ליידגע פינסטערע גאַסען
פון איילענדע טריט און געשווינדע דעם קלאַנג.
ס'פערקלייבט זיך דער ווינד דאן אין גרינס פונ'ם גארמען
און גלעט און ער שעפטשעט זיס ליעבע געזאנגען :

„זעה, קינד מיינס, ווי ווייך איז און פריש מיין געלענער,
לעב אויף נאך כל זמן ס'איז דיין לונג ניט צוגאנגען!
„אויך מיר שלאפען“ — שעפטשען די גראזען און בלומען.
וואס שמעהן מיט א טוי ווי מיט פערלען בעצויגען.
עס ווינקען די גאלדענע שמערען פון הימעל :
„אויך מיר שלאפען רוחיג מיט אפענע אויגען!“
און ריחות פון גראזען און בלומען בערוישען,
פיהלען אן טיעף דעם יונגעל מיט לעבען און לוסט ;
א גאנצער שטראם לופט גיסט אריין זיך אין הארצען
און גרינגער דאן ווערט זיין פיעל-ליידענדער ברוסט.
דאן לאזט ער די הענד אב מיט שוואכקייט, אהן קרעפטען
אזוי ווער וואלט בעמען : „טראג ווייטער מיר, ווינד !
דא איז מיר דער ארט איינג, דא בין איך פערמאטערט,
א, טראג מיר פון דאנען אוועק, גיך, געשווינד !“
א קלאפ אין דעם פארקאן פון גארמען דערמאנט דאן
דעם יונגעל, אז ער האט פערבלאנדועט פון שמעג.
ר'דערמאנט זיינע חובות, זיין ווינקעל, זיין לערנען,
און קערט זיך אום ווידער, געהט ווידער זיין וועג.
עס הערשט אין ישיבה א הייליגע שמילקייט.
דער ערשמער צושמערט איהר דער מתמיד, דאס יונגעל,
עס ווארטען אויף איהם דריי חברים, מיט וועלכע
ער איז שטארק בעפריינדעט אין פינסמערען ווינקעל :
דער שמענדער, דאס ליכט און דיא ברייטע גמרא.
ער איילט צו זיין ארט א מינוט ניט צושלאגען
און הויכט גלייך אן לערנען מיט לוסט און מיט חשק
און שמעהט אויף זיין ארט ווי א צוועק צוגעשלאגען.

ער ריהרט זיך פון אַרמ נים דעם מאַג, אַ שטיק נאַכט,
דאַרט עסט ער אין ווינקעל זיין שטיק שוואַרצעס ברויט —
ס'איז שטאַרקער פון שטיין און פון אייזען, אַ יודישער
אינגעל, וואָס לערנט די תורה דורך נויט !

„אוי, אוי, אמר רבא, אוי, תנו רבנן !“
דער מאַרגען, דער גאַרמען, די ריהות פון פעלד
איז גלייך ווי אַ וואַלקען צורונגען געוואָרען,
פערגעסען פון איהם איז אַלצדינג אין דער וועלט.
זיין וועלט עקסיסטירט נור פאר איהם אין ישיבה,
און ס'לויכמען איהם טויזענדער זונגען אין ווינקעל ;
און ס'בליצען מיט ליכטיגע פונקען די אויגען
און פול מיט בעגייסטערונג וועגט זיך דאס יונגעל.
ס'איז רויט שוין דער מורחזייט הימעל געוואָרען,
און פרעהליך, ערפרישט האָט די ערד אויפגעוואַכט ;
ס'זאָגט יעדע בעשעפעניש שירה צום בורא
און ס'קלינגען די פויגלען און זינגען, אַ פראַכט !
עס קומען די בחורים אל' אין ישיבה
מיט לאַנגע און שווערע גמרות צוזאַמען ;
עס לויכמען די פנים'ער, גלאַנצען די אויגען
ווי קינדער וואָס קומען מיט פרייד צו דער מאַמען.
און מונטער, מיט היטץ, הויבט זיך אָן יעצט דאָס לערנען,
עס קלינגט די ישיבה מיט הילכיגע קלאַנגען :
עס לויבען, עס בעטען דאָס, דאַכט זיך, דעם בורא
און דאַנקען איהם האַרציג די לעבענסגעזאַנגען.
און דרויסען, גלייך איבערן פענסטער, ערוואַכט אויף
דער נעסט פון די שוואַלבען, עס זינגען די קינדער

א לויבליעד דער זונן, וועלכער קארגט ניט קיין שטראהלען
און לעכט אויף די ערד און בעציערט איהר אויף וואונדער.
עס ליעכט אויך די זונן זיך פערקלייבען אין הויז מיעף,
אין גרויסע ישיבה יעדוידער פריה-מארגען
און אויסקערען דארט מיט איהר גאלדענעם בעזעם
די שאַמענס וואָס האַבען זיך מיעף דארט פערבאָרגען.
די זונן פיהלט מיט ליכט אָן די דונק'לע ישיבה,
טאַפצירט אויס מיט גאלד אלע ווינקלען פון הויז ;
אַ פויגעל-געזאַנג נעהמט ארום איהר פון דרויסען,
און אינווייניג קלינגט : אַ געפילדער, אַ רויש !
אפילו דער אלטער פערלאזענער דעמבע
וואָס שמעקט יאָהרען לאַנג ביי דעם פענסטער, אָהן לעבען,
די וואַרצלען פערטריקענט, פערעלטערט, און האָט שוין
זיין פרוכט, זיינע ניס, שוין לאנג אויפגעהערט געבען,
האַט אויך, אַזוי דאַכט זיך, צום לעבען ערוואַכט יעצט.
און פייכט איז פון נאַכטיגען טוי נאָך זיין קאַפּ ;
ער זעהט איצט די פויגלען ווי אייגענע קינדער
וואָס גריסען איהם פריינדליך מיט ליעדער פראַב.
און ס'גיסט זיך פול צויבער און כשוף דאָס לעבען,
ס'פערשטראַמט און פערפלייצט אויך די ערד מיט זיך גיך ;
זאַל יעדער מענש זעהען און מיעף שעפען פערנגיגען,
און לעבען — ווער ס'האַט אַ נשמה אין זיך !
נור ס'ריהרט זיך פון אַרט ניט נור איינער, דאָס יונגעל,
עס אטהעמט ניט פריי זיין פערמאַטערטע ברוסט —
ס'איז שטאַרקער פון שמיין און פון אייזען, אַ יודישער
יונגעל, וואָס לערענט די תורה מיט לוסט !
אַזוי שמעקט דאָס יונגעל טאַג-מעגליך אין ווינקעל

פון פריהיגען מארגען ביו שפעט אין דער נאכט ;
ער טהיילט איין אין טהיילען זיין טאָג : איינ'ס פאר זיך, און
דריי טהייל ט'ער אלס קרבן דער תורה געבראכט.
און איינזאָס, געשמיעדט צו זיין ווינקעל דאָרט שטעהט ער,
דעם פנים געקנייטשט, מיט אַ בלאַסקייט בעגאָסען ;
ער האָט אין גמרא זיין גאַנצע נשמה
אויף אייביג, אויף אייביג, פּערגראַבען, פּערשלאָסען !

„אוי, אוי, אמר רבא, אוי אמר אביי !“
צי דאָ איז דער אָרט וואו עס שאַפט זיך די זעלע
פון פּאַלק, און עס פּלאַנצט אין איהם אייביגעס לעבען ?
צי דאָ פּלוסט פון וואַרעמע פּאַלק'ס בלוט די קוועלע ?
צי דאָ זיינען ליכטער אין צוקונפט, וואָס שאַפען
און שמייעדען דעם פּאַלק אויס אַ אייביגען גייסט
דען וואָס איז די פּלאַמען ? וואָס זיינען די קולות ?
וואָס טראַגען די זעלע צום הימעל מיט דרייסט ?
ווער האָט אין די בלעטער אַ כּשוף בעהאַלמען ?
מיט וואָס פּאַר אַ קראַפט איז די ווערטער בעצויגען
פון הערצער דערשלאָגענע אויסהאַקען פּלאַמען,
און אויסשיסען פּונקען פון דונקעלע אויגען ?
„אוי, אוי, אמר רבא !“ — צי הערסטו, צי פיהלסטו
די ליעבשאַפט די גרויסע וואָס פּלאַקערט מיט גלוט ?
צי רייסט זיך דיין האַרץ נימ אויף צוויי, פון די ווערטער
וואָס האַקען אויס פּלאַמען און שפּריצען מיט בלוט ?
צי גיט דיר אַ מעכטיגע האַנד נימ אַ שליידער
אין אונבעוואוסט הויכקייט, און ווייטקייט אַהן ברעג ?
און גלייך ווי אַ פּיש אין דעם נעמץ אזוי קלאַפט זיך

און רייסט זיך דיין הארץ אין א שטורעמדיג שרעק?
פערשמעהסטו וואס קלאגט דארט, וואס וויינט דארט
דערשלאגען

דער איינזאמער, עלענדער, ארעמער יונגעל
וואס גיסט אויס זיין הארץ אין די בלעטער פון תלמוד
מיט וויינענדע מענער אין פינסטערען ווינקעל ?
ער שמעהט פון בעגינען און פיהלט ניט קיין שוואכקייט
און לערענט מיט חשק, מיט היטץ און מיט קראפט ;
די זונן זינקט צו מערב-זייט נידריג אראב שוין
און הייזעריג ווערען די שטימען, פערשלאפט ;
ס'ווערט יעדערער מיעד, יעדער האלז ווערט צוטריקענט,
מיט אונגעדולד ווארטען זיי שוין אויף די שעה,
ווען דער שמש וועט קומען און אויסרופען : פרייהייט !
דער אווענד, דער לאנג שוין ערווארטער איז דא !
אין שוין פון דער זונן וואס געהט אונטער, און וועלכע
בעדעקט ווי מיט פורפור, בעגולט אויס די הויז ;
פול חסד, הנאה מהומ אב זיך די שכינה
און גליצט אויף א גאלדענעם שטראהל זיך ארויס,
ס'פער'ננכה'ט א גאלדענער שטראהל זיך אין ווינקעל
וואס בעדעקט איז מיט פינסטערע שאַמענס געדיכט ;
און ס'צינדען זיך בראנד-רוימע פלעקען דארט אנהעם
און ס'צימערט, און ס'ווארפט זיך דאס שיינענדע ליכט ; —
דאן הערט זיך א צערמליכער קול פול מיט קרעפטען,
דער קול פון דעם מתמיד וואס קלינגט העל און פריש,
ווי א קינד א פערביינקטעם, פול קדושה און ליעבשאפט,
קלינגט מעכטיג זיין קול דאן בעגייסטערט און זיס.
„אוי, תנו רבנן... ווער ווייס, אויב איך וועל יעצט

מיין זעלען אלס קרבן דער תורה אויפבריינגען,
קאן זיין וועט מיין שם-טוב די וועלט ווען אנפיהלען,
און ס'וועט פון מיין ווינקעל מיין נאָמען אויפקלינגען!
„אוי, תנו רבנן... אויך רבי עקיבא
ז'א פאסטוך געווען בין פערציגסטען יאהר —
און האָט ווי אַ שמערען זיין פאלק אויפגעלויכטען —
און איך בין א יונגעל א יונגער דאך נאר“...
„גאָט, נעהם ביי מיר צו וואָס דו ווילסט און פערלאַנגסט נור
איך גיב זיך ביים הייליגע תורה דאָס וואָרט :
איך שווער, ס'זאל מיין קול שמענדיג קלינגען אין תורה,
איך שווער ניט צו ריהרען זיך קיינמאל פון אַרם.
און פריה וועט דער מאַרגען אויפוועקען פון שלאָף מיר,
קיין רוה זאל ניט וויסען מיין ליידענדע ברוסט
ביז ש"ס וועל איך ענדיגען, איינשמילען וועל איך
צו וויסען דיין הייליגע תורה מיין לוסט.

אַזאָ — „אמר רבא“... און פול נייע קרעפטען
האָט מעכטיג זיין שטימע די לופט דורכגעריסען ;
מיר דאָכט, אַז אַ שיין מ'זיך אויף ארון הקודש
אַזוי ווי א גן-עדן'שע שמייכעל בעוויזען —
די שכינה שעפט נחת פון רייד פון דעם יונגעל —
און אפשר גאָר לאַכט זי פון איהרע קרבנות
וואָס שליסען זיך איין אין די פינסטערע תפיסה,
בעגראַבען זייער יוגענד דאָרט גאָר אַהן רחמנות ? ...
די זון איז צו מערב־זייט טיעף שוין פערזונקען
מ'איהר שמראַהל אויך דעם לעצטען מיט זיך אַבגעצויגען
און נידעריג ווערען די שטימען און שמילער

און גלייך צו דעם רוישען און זשומען פון פליגען.
צום סוף האָט דער שמש צו מנחה גערופען
און אויפגעהערט האָט באלד צו טומלען, צו רוישען
און גיך ווערט דער דאוונען געענדיגט, און ס'איילען
די בחורים אלע אַנטלויפען אין דרויסען !
אין וואָלד און אין פעלד ! דאַרמען לעבען אויף ביינער
וואָס האָבען פון יוגענד קיינמאל ניט געוואוסט ;
וואו ס'רויטלען זיך עפעל און בעקליך פון מיידליך,
וואו ס'אטהעמט מיט חשק און כח די ברוסט !
עס קלאַפּט דאָס האַרץ מוטסיג און פרייער און שטאַרקער,
די לופט איז ערפרישענד און דורכזיכטיג קלאַר ;
עס ווישט אָב דער בחור דעם שוויים פון זיין שמערען,
אַ ווינדטעל ריהרט שמיל די צושויערמע האָר.
ס'איז שמיל אין ישיבת. עס שמעהען די ווענד דאַרט
פּערהילט און פּערוויקעלט אין שאַטענס, אין דונקעל.
פון אלע תלמידים זיין' מעהר ניט צוויי פרושים
געבליבען און ריידען זיך דורך שמיל אין ווינקעל ; —
דאן דרינגט פון דעם ווינקעל א וויינענדע שטימע
און ברוימט ווי א טוב אזוי האַרציג און באַנג.
וואָס ברוימט און וואָס קלאַנג זיך זיין קריינקליכעס האַרץ טיעף?
וואָס ווייטאַנגט און שמאַרצט זיין פּערטרויערט געזאַנג ?
צי האָט ער זיין אַרעמען פאטער דערמאַנט יעצט
זיין עלענדער מוטער ? און האָט זיך פּערכיינקט ?
און ס'רייסט זיך זיין האַרץ ווי אַ פּויגעל אין קלעטקע
און צאַפּעלט זיך שמערצליך, פּעראומערט, פּערקריינקט ; —
אזוי זיי דערמאַנען אין אימליכעס תּפּלה
זיין נאמען טאַגטעגליך, און בעטען דעם בורא

און ווארטען אויף איהם ווי מען ווארט אויף משיח —
ווען קומט ער צוריק מיט דער קרוין פון דער תורה ?
ווער קאן די מחשבות די יונגילשע וויסען ? —
נור שטענדיג ווען ס'געהט ווער פערביי פאר'ן הויז,
שטעלט אָב זיך צו הערען דעם טרויריגען נגון
וואָס געהט פון צובראָכענעם האַרצען ארויס.
און ס'רייסט זיך אַ תפלה ארויס איהם פון האַרצען
און פליהט מיט אַ זיפין אויף דעם שוועבענדען ווינד :
„געבענטשט איז דער קינד, וועלכער מיה'ט זיך אין תורה
און וואויל איז דעם טאַמען וואָס האָט אַזאַ קינד !“

„אוי, אוי, אמר רבא“.. און דאס וואָס עס שרייט דיר
דאָס לעבען מיט הונדערטער-טויזענדער שטימען
האַסטו פון דאָס אַלעס אַזוי ווי אַ שטומער
און טויבער, אַ בראַק נישט געהערט, נישט פערנומען.
און דאס וואָס עס שרייט דיר דיין קראַנקע נשמה
פון טרוקענ'ם האַלז זאָ פערמאַטערט, פערשווערט,
אז ס'געהען דיר ביסלעכווייז אויס דייע קרעפטען,
האַסטו נאָך ביז היינט גאָר איהר קול ניט געהערט... —
און האָסט יעדען קלענסמען פערלאַנג פון נשמה
מיט ד'אייגענע הענד אין זיין יוגענד דערשטיקט ;
און יעדוודער בלום, וועלכער שפראַצט דאָרט בעהאַלמען,
האַסטו אַהן רחמנות צוריסען, צופליקט.
ביז וואָס ס'איז דיין זעלע פערמאַטערט געוואָרען
און איז איינגעשלאָפען, פעהונגערט, בעטריעכט
מיט אַ דורשט, מיט אַ לוסט וואָס איז קיינמאַל בעפרידיגט —
ניט זי האָט — קיין צווייטער האָט איהר ניט געליעכט... —

און ד'אויגען, די ליכטיגע אויגען, וואָס זיינען
בעשאַפּען געוואָרען צו זעהען די וועלט.
זיי זיינען, קיין זאָך ניט פּערלאַנגענד, פּערפּינסטערט
און ווערען אין חשך פּערהילט און פּערשמעלט...
און לעבט אין אַ לעבען וואָס איז שוין לאַנג במל
און קריכט ווי אַ שפּין אויף אַ וועג וואָס איז וויסט —
אויף וואָס זיינען דיעזע נשמות בעשאַפּען ?
וואָס געהען זיי אונטער אין לעבען אומזיסט ?

ס'פּלעגט טרעפּען אַ מאַל אויך : דער גייסט פּון דעם יונגעל
פּלעגט ווערען פּון מייז פּון דעם שווערען דערשלאַגען ;
און ווינטער, אז ס'רייסט זיך און קלאַנגט ביז דער שטורם,
דער הימעל ז'אין גאַנצען מיט וואַלקענס בעצויגען ;
עס שלעפּען זיך מרוויריג די פינסטערע וואַלקענס
און ס'ציהען זיך לאַנגזאַם, אַהן לעבען, די טעג...
די זונן זאל איין שטראַהל האַץ אין ווינקעל פּערוואַרפען !
בעלויכטען אַ ביסעל דעם חשך אַהן ברעג !
פּון וואַס עס איז געהמט זיך אַ שפּין דאַן אַ גרינער
און וועכט זיינע שפּיננוועבס אין ווינקעל אין שוואַרצען ;
דער חשך אַרום ווערט אַלץ שווערער, געדיכטער
און קאַלט איז און פינסטער ביים יונגעל אין האַרצען —
דאַן פּיהלט אויך דאַס יונגעל אַז ער איז פּערגעסען,
זיין זעלע איז איינזאַם, דערשלאַגען, פּערלאַזען.
ער שפּירט, אַז זיין קראַפט ווערט אַלץ ווייניגער, שוואַכער,
דער פּלאַס אין זיין האַרץ ווערט כּמעט אויסגעלאַשען.
און ס'קלינגט דאַן זיין קול ווי אַ קול פּון אַ מענשען
וואָס געהט אויס אין מרויער, אַ ביטערער קול

פון אַ האַרץ וואָס איז טרוקען ווי גראַז, אַ פּערקריינקטעם
וואָס קלינגט מיט געבעט און בעגאַסען מיט גאַל.
און ס'ווערט צו אַ קלעגליך-געוויין דאַן זיין לערנען
און ס'רייסט זיך אויף טויזענדער שטיקער זיין האַרץ..
צי זיינען בעליעבט דיר, מיין קינד די יסורים ?
צי ווייס ער זיין אונגליק ? צו פיהלט ער זיין שמארץ ?...

זיין אונגליק ? פארוואס ? אַ, ווער קאן דאס דערווייזען
אַז דער מענטש איז צו בעסערם בעשאַפען אין לעבען ?
און פאר וואס זאל דאס יונגעל ניט זיין אויך צופרידען,
מיט דעם וואס עס האָט איהם זיין ווינקעל געגעבען ?
די תורה די ברייטע, די ליכטיגע תורה,
ט'פון אייביג אן ווינקלען און שאמענס געזוכט.
גאט'ס האנד האָט בירושה פון טאמעס צו קינדער
דורך חשך, צו ליכטען געבראַכט אונז איהר ליכט.
אין קעלערס, אויף בוידימער — לערנען בגנבה
דארט האָבען זיך אונזערע קינדער בעהאלמען
און אַראָב צו אונז זיינען פון בוידימער גאונים
און ליכטער ארויס פון די פינשמערע שפּאַלמען.
אין אַרעמקייט, צער האָט אויך זיך די יודישע
אומה, ביז היינט אויף דער וועלט אויפגעהיט —
טאָ פאר וואָס זאל פארדריסען דעם מתמיד דעם יונגעל
ווען מען האָט איהם אין ווינקעל אין איינגען פערשמיעדט ?
אויף אויסווייניג קאָן ער שוין גאַנצע צוויי סדרים
גמרא, אויף אויסווייניג אותיות צו צעהלען !
און ס'קוקען די בחורים אָן איהם מיט קנאה
און זעהען פאראויס איהם אַ צוקנפט אַ וואוילען.

ווי גוט און ווי וואויל איז דעם אַרעמען יונגעל !
ווי אַזוי זאָל זיין האַרץ אין איהם טיעף זיך ניט פּרעהען.
ווען ר'זעהט פאַר זיין מיה פאַר זיין שווערען אַ לוינ באַלד.
מי רופט איהם אי מתמיד, אי עלוי, אין צווייען.
עס פינקעלט איין קרוין אויפ'ן קאַפּ פון אַ קעניג,
מי בעציערט מיט איין לאַרבער-קראַנץ, מעהר ניט מיט איינען
דעם קאַפּ פון אַ העלד, פון אַ געמליכען דיכטער, —
דעם קאַפּ פון דעם יונגעל בעציערען צוויי קרוינען,
אי מתמיד, אי עלוי דאס זיינען צוויי שטאַפלען
אין לייטער פון תורה אין ריעזיגען הויכען,
ווי ווייט איז דער שטאַפעל פון גאונים פון זיי שוין —
ס'איז גרינג דען אַזאַ מין מדרגה דערגרייכען ?
און ווידער דאָן האַפּט ער... דען ס'האַבען די בלומען
פון האַפּנונג זיין גייסט זיין צובראַכענעם פּערטריעבען,
זיי ווייזען דעם יונגעל אַ לוינ פאַר זיין ארבייט,
זיי ציהען זיין האַרץ צו זיין ווינקעל צו ליעבען.
און גלייך איינער שלייפט אַ שטיק שטאַל אָן אַ שאַרפּשטיין,
דאָן שפּריצען אַכ פונקען און פליהען מיט כח
אַזוי שלייפט ער אויך אָן די סוגיות די האַרבע
אין איינגען און דונקעלען ווינקעל זיין מח.
און ווינטער ביי נאַכט, ווען ער האַט אויף אַ סוגיה
אַ האַרבע געמאַטערט זיך לאַנג און בענומען —
אַ סוגיה וואָס האַט איהם זיין מאַרץ אויסגעטריקענט
און איז דאָן גלייך ער וואַלט אַ שטאַדט איינגענומען,
דאָן טרוימט ער פון טאַג ווען ער ט'קערען אהיים זיך :
די סמיכה אין האַנד און בעלאַדען מיט תורה,
זיין שם טוב אין שטאַדט און די עלטערנס שמחה

וואָס דאַנקען פאַר איהם און זיי לויבען דעם בורא,
און זיין נאמען וואס יעצט איז פּערהילט אין א חשך
וועט קלינגען פון „מיר ביו וואלאַזין“ און גלענצען
און ס'וועלען איהם תמיד גאַטס־פאַרכמיגע יודען
מיט כבוד און ליעבע דערמאָנען און בענשען.
אַלזאָ — „אמר רבא, אוי, אוי, אמר רבא...“
און וואָס מעהר ער טרוימט, מעהר ציהט צו זיך זיין הארץ
צום ווינקעל צו איינגען, צור כרייטע גמרא,
צו ליעבען זיין הונגערען, טרויער און שמארץ,
און ס'קלינגט אלץ זיין שטימע מעהר שטארקער, בעגייסטערט—
נור ווער גיסט אַ גיפּט־טראַפען טיעף אונז אין גייסט
ווען מיר הערען די וויינענדע גמרא נגונים ?
וואָס צופט אונז געוואַלדיג דאָס הארץ און עס רייסט ?
נור דער, וועלכער געהט פארביי פאר'ן ישיבה
אין פריהיגען מאָרגען, צי שפעט אין דער נאַכט
און הערט דורך א ליכטיגען פענסטער, ווי ס'טראַגט זיך
אַן איינזאַמע שטימע, וואָס וויינט שטיל, פערטראַכט :
וואס גיסט אויף דעם סוד'ענדען ווינדמעל אין שטילקייט
אַ צער וואָס איז אַנגעזאַפט דורך מיט פּערנגיגען —
נור דער קאָן פּערשמעהן ווי ס'איז שמעכעדיג־ברענענד
ווי שמערצליך, ווי טרויריג עס איז אַט דער נגון !

ווער האט אייער שטימע מיט גיפט אַנגעטרונקען ?
וואָס יאַמערט און קלאַגט אייער טרויריג געזאַנג ?
בעוויינט איהר דאָס אייערע בעגראַבענע יאָהרען,
צי ס'איז אייך אויף אייער פּערגאַנגענהייט באַנג ?
צי אויף דעם וואס איז חרב די וועלט אייך געוואַרען

אויף דעם וויינט איהר שמערצליך, פערביטערט, דערשלאָגען ?
צי ווילט איהר אויפלעכען די ווערטער וואָס האָבען
דעם מאַרך אייך פון אייערע קעפּ אויסגעזויגען ?
צי שרייט איהר צו הילף און איהר רופט אייער גואל
ער זאָל אייך בעפרייען פון שרעקליכען שמערץ —
אַן אויג זאָל זיין, וועלכע זאָל זעהן אייער ארבייט,
פערשטעהן אייער וויימאַג — אַ פיהלענדעס הערץ !
אונגליקליכע מענשען ! עס הערט ניט קיין אייער !
אַזוי ווי אַ תפלה וואָס לאַנג איז געוואָרען
פערטראָגען פון ווינד און פערגעסען פון מענשען,
זוי געהט אייער ביטערער זיפץ אויך פערלאָרען !

נור איינער איז דאָ, וועלכער הערט צו אין שטילקייט
דעם קלעגליכען קול פון דעם מתמיד, זיין זאָרגען
זיין טרויריג געוויין און זיין שמערצליכען נגון
וואָס שוועבט אויף די פליגלען פון פרייהיגען מאָרגען.
דער ראש הישיבה דער אַלמער און גרויער —
ס'איז שמענדיג זיין אויער צו הערען איהם אָפען —
עס לאַזט איהם דער קול פון דעם מתמיד, דער ערשמער,
דער פיפּס פון זיין פויגעל, עס לאַזט איהם ניט שלאָפען !
ער לייעבט דאָן צו הערען דעם קול פון דעם מתמיד
אין שטילקייט, ווען ס'פליהען די קלאַנגען און שוועבען...
דאָס הערט ער דעם אַבקלאַנג פון אייגענעם יונגענד,
דאָס זעהט ער די קייט פון זיין גייסטיגעס לעבען.
און ס'קייקלען אַראָב זיך צוויי טרעהרען ווי פערל
און פאלען אין שנעע־ווייסען באַרד טיעף אריין ;
זיי פינקלען און גלאַנצען אנטקעגען דאָס ליכטעל

פון יונגעל מיט עפעס א כשוף'דיג שיין.
וואס רייסט זיך דיין הארץ אין דיר, אלטער ? צי האסטו
אין יונגעל אזוי ווי אין שפיגעל געזעהן
דיין פערנאנגענעס, טרויריגעס, עלענדעס לעבען,
דיין הונגערען, פריהרען — אלצדינג וואס געווען ?
דערמאנסט אויך די יאהרען פון לערנען מיט ליכע —
מאָ וואס-זשע איז, אלטער, דיין הארץ זאָ געריהרט ?
דו האסט איבער אל' דינע ליידען געשטארקט זיך.
גאט האט דיך צו לייכמען דורך חשך געפיהרט !
און אפשר גאר ווייזט דיר דיין הארץ בנבואה
די ריעזיגע קראפט וואס געהט אונטער אלץ מעהר,
וואס וועלסטו ווי אַ בלאט אויפ'ן ווינד, ווערט צוטריקענט
און ס'וויינט דאס דיין הארץ אין דיר גוואלדיג און שווער ?
צי אדער דו זעהסט יעצט דעם צוקונפט פון יונגעל ?
דו זעהסט אַ פערבלאנדזעמע שעפס גאר אָהן מאכט
וועלכע געהט אין דעם שרעקליכען שמורעם פערלארען,
איז בלינד ווי אַ וואַרעם אין דר'ערד און פערשוואַכט ?

איך האב אין מיין יוגענד געהערט זייער שטימע,
די בלאַסע געזיכטער געזעהן זעהר פיעל ;
די קנייטשען פון שמערען, די אויגען די גרויסע
זיי האבען ווי רחמים געבעמען מיר שמיל.
און ס'פלעגט יעדער בליק, יעדער קנייטש מיר דערצעהלען
פון לעבענס פון יונגע אין חשך דערשמויקט ;
און ס'האט יעדער בליק, יעדער קנייטש מיעף מיין הארצען
געברענט ווי מיט פייער, אויף שטיקער געפליקט.
גור ווען איך דערמאן זייער וויינענדע שטימע,

וואָס קלאַגט שפּעט ביי נאַכט זוי צוכראַכען, פּערשלאַפּט —
דאַן וויינט מיר מיין האַרץ שווער : רבּונו של עולם !
אויף וואס געהט לאבּוד די ריעזיגע קראפּט

כ'ט' מיין מזל ניט מיטגעבראַכט ארעמע מענשען,
אַז איך זאָל אינאיינעם מיט אייך געהן פּערלאַרען ;
כ'האַב פּערלאזען מיין תּורה, אין אנדערע וועגען
בין איך אליין איינזאַם, פּערלאַרען געוואַרען.
ס'איז אנדערע צייטען... און ווייט פּון אייך האָב איך
אין אנדערע ערטער געשטעלט מיין מזבח ;
נור געדיינקען — געדיינק איך אייך אַלעמען אייביג,
עס געהט אייער בילד ניט ארויס פּון מיין מח !
כ'געדיינק אויך ווי שטאַרק און געזונד איז דער קאַרען,
די זריעה וואס ליעגט אין אייער פעלד טיעף בעהאַלטען,
ווי גרויס וואַלט געווען די ברכה, ווען ס'וואַלט איהר
אינאיינציגער ווארמענדער זונן־שטראהל אויפשפּאַלטען,
פיעל וואַלטען מיר גאַרבען מיט שמחה געשניטען,
ווען ס'וואַלט אין זיי איין לעבענס־ווינדטעל געבלאַזען
און אַבגעראַמט וואַלט ער דעם וועג צום ישיבה,
וואס איז אזוי ווילד און אונמענשליך פּערלאזען,
כ'געדיינק אויך, ווי טרויריג זייער סוף איז און שרעקליך...
אונגליקליכעס, ארעמעס פאַלק אַהן א שיער —
ווי טרוקען, פּערשאַלטען דאַס פעלד איז, אין וועלכע
אועלכענע קערנער פּערשימלען אין איהר !...

